

Warszawa, 27 lutego 2015 r.
KL/132/ŁD/2015

Pani

Maria WASIAK

Minister Infrastruktury i Rozwoju

Szanowna Pani Minister,

w najbliższym czasie w fazę wdrażania wejdzie nowy instrument realizacji polityki spójności w miejskich obszarach funkcjonalnych: Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. Cechą wyróżniającą ZIT w stosunku do dotychczasowych rozwiązań jest orientacja współpracy jednostek samorządu terytorialnego obszarów funkcjonalnych i wspólnym planowaniu przez nie przedsięwzięć rozwojowych.

Jednocześnie, ukonstytuowanie Związków ZIT w systemie wdrażania Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych 2014-2020 jako Instytucji Pośredniczących pozwoli na realizację w wymiarze praktycznym unijnej zasady subsydiarności poprzez przekazanie szczeblowi niższemu niż regionalny zdolności doboru celów i projektów do finansowania z EFSI 2014-2020.

Ta pozytywna i ważna zmiana niesie jednak również odpowiedzialność Związków ZIT za wydatkowanie środków unijnych zgodnie z wytycznymi strategicznymi i zasadami wynikającymi z rozporządzeń. W praktyce oznacza to m.in. wykorzystanie środków EFSI 2014-2020 w sposób maksymalnie wspierający rozwój gospodarczy i tworzenie trwałych miejsc pracy. Fundusze powinny działać w sposób obniżający ryzyka rynkowe i zwiększać skłonność inwestorów prywatnych do współfinansowania inicjatyw unijnych. Oznacza to nie tylko włączenie sektora prywatnego w system tworzenia i wdrażania zasad wydatkowania środków EFSI 2014-2020, ale również strukturyzację interwencji z udziałem przedsiębiorców we wszystkich obszarach, w których istnieje potencjał takiego zaangażowania.

W świetle powyższego z niepokojem obserwujemy, że w większości regionów ZIT traktowane są nie jako nowatorski instrument sprzyjający inwestycjom podejmowanym we współpracy

ze środowiskami gospodarczymi – w wymiarze ich planowania, współfinansowania i realizacji – lecz jako sposób finansowania szeregu projektów regionalnej i lokalnej administracji. Konstrukcja budżetów ZIT opiera się na zasadzie współfinansowania środków EFSI 2014-2020 głównie ze środków publicznych, co stoi w sprzeczności z przedstawionymi powyżej celami mobilizacji finansowania prywatnego i zachęcania go do udziału w projektach. W istotnej części Strategii ZIT nie uwzględnia się jakiegokolwiek formy współpracy z lokalnymi środowiskami biznesowymi, naukowymi czy społecznymi także na etapie ich wdrażania. Tym samym pozbawia się te środowiska możliwości wpływu na realizację planowanych zintegrowanych społeczno-gospodarczych projektów, które w założeniu powinny „kompleksowo odpowiadać na potrzeby i problemy miast i ich obszarów funkcjonalnych”.

Wśród słabości zdiagnozowanych w projektach Strategii ZIT wymieniono m.in. słabość logiki interwencji oraz niską jakość lub brak uzasadnienia dla dokonanych wyborów interwencji. Wśród rekomendacji – wykorzystywanie zasady *evidence based*, koncentrację na celach rozwojowych zamiast na „wydatkowaniu środków” oraz włączanie w ZIT lokalnych instytucji i społeczności (podmiotów spoza administracji).

Powyższe rekomendacje odpowiadają zdiagnozowanym przez nas słabościom wielu Strategii ZIT. Dodatkowo jednak, zdaniem Lewiatana, bezpośrednim zagrożeniem niskiego zaangażowania biznesu w strukturze i finansowaniu ZIT w Polsce może być wymóg dokonania w nich gruntownych zmian w momencie decyzji o przeniesieniu części środków w ramach RPO do instrumentów finansowanych o charakterze zwrotnym. Dynamika negocjacji programów operacyjnych wskazuje, iż Komisja Europejska przywiązuje dużą wagę do jakości i rezultatów analiz *ex-ante* w zakresie możliwości realizacji interwencji w formach zwrotnych. Te rezultaty będą również obowiązujące dla ZIT i mogą oznaczać konieczność rozpoczęcie prac planistycznych praktycznie od początku.

Usprawnienie poszczególnych Strategii ZIT pod kątem powyższych zasad oraz zidentyfikowanych deficytów jest potrzebne dla osiągnięcia wyższej efektywności wsparcia w ramach narzędzia zintegrowanych inwestycji. Z drugiej strony ich nieuwzględnienie może prowadzić do problemów w certyfikacji wydatków przez Komisję Europejską.

Podsumowując uważamy, że **niezbędne jest zaangażowanie w realizację ZIT środowiska biznesu**, co wynika bezpośrednio z:

- a) natury instrumentu, którego nadrzędnym celem ma być większa efektywność realizacji polityki spójności (*Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce*, str. 4) Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne w perspektywie 2014-2020 powinny bardziej niż do tej pory koncentrować się na inwestycjach rozwojowych i mobilizowaniu sektora prywatnego;
- b) przedmiotu wsparcia ściśle powiązanego ze środowiskiem biznesu – m.in. projekty w obszarze głębokiej termomodernizacji budynków (4.3), promowania przedsiębiorczości i innowacyjności,

w tym przez wsparcie dla inkubatorów przedsiębiorczości (3a), sieci ciepłowniczych i chłodniczych oraz transportu miejskiego (4.5) (*Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce*, str. 5-7);

c) określonych w Umowie Partnerstwa priorytetów finansowania ze środków europejskich, dotyczących: otoczenia sprzyjającego przedsiębiorczości i innowacjom; spójności społecznej i aktywności zawodowej; infrastruktury sieciowej na rzecz wzrostu i zatrudnienia; oraz środowiska i efektywnego gospodarowania zasobami (*Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 - Umowa Partnerstwa*, str. 5);

d) zasady określonej w artykule 5 unijnego rozporządzenia ogólnego, przewidującym wdrażanie funduszy spójności w partnerstwie m.in. z partnerami gospodarczymi i społecznymi,

e) przyjętych wymogów wydatkowania EFSI 2014-2020: dopasowania intensywności pomocy poziomu, w którym działalność prywatna nie ulega wypieraniu; mobilizowania środków prywatnych w obszarach, w których rynek nie jest wystarczająco dojrzały (strategia *Europa 2020*, preambuła i odpowiednie artykuły *rozporządzenia ogólnego 1303/2013*)

Koniecznym etapem wdrożenia Strategii ZIT jest ich pozytywne zaopiniowanie przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju pod kątem zgodności z umową partnerstwa oraz w zakresie możliwości finansowania projektów przewidzianych do realizacji w ramach programów krajowych. Jednocześnie Minister, odpowiadając za koordynację realizacji programów operacyjnych, może rekomendować odpowiednie formy realizacji zadań podejmowanych przez poszczególne instytucje systemu wdrażania programów operacyjnych.

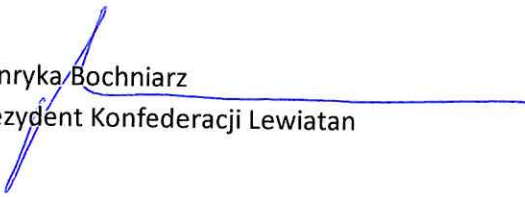
Zdaniem Konfederacji Lewiatan rekomendacje MIR dla regionów powinny zawierać propozycje „partnerskich standardów” we wdrażaniu ZIT, wspierających współpracę administracji z przedstawicielami lokalnych partnerów społecznych w wielu wymiarach. W kontekście współpracy ze środowiskiem gospodarczym, zwracamy uwagę na najważniejsze z nich:

- przeprowadzenie analiz potencjału i barier zaangażowania biznesu (wśród firm i społeczeństwa objętego interwencją) – analizy potrzeb społeczno-gospodarczych w ZIT opierają się na danych statystycznych GUS i ich interpretacji autorów Strategii; brakuje jakościowych informacji o potrzebach i barierach sektora prywatnego w poszczególnych obszarach, analiz dot. wykorzystania instrumentów finansowych, potencjału biznesu oraz barier w zaangażowaniu we współpracę;
- zapewnienie w planach finansowych Strategii ZIT optymalnego współfinansowania projektów ze środków prywatnych, w tym w szerokiej formule partnerstwa publiczno-prywatnego, w celu maksymalizacji planowanych efektów ZIT (integracja finansowania prywatnego i publicznego); optymalne zaangażowanie środków prywatnych w realizowanych projektach zmniejszy też coraz istotniejsze dla samorządów ryzyko rosnącego nadmiernego zadłużenia;

- włączenie przedstawicieli środowisk biznesu do struktur ZIT (Związki ZIT, Rady, Komitety Sterujące), umożliwiając im współdecydowanie w zakresie opracowywania i realizacji projektów – konieczność doprecyzowania uczestnictwa sektora gospodarczego;
- ponowne przeanalizowanie formy prawnej ZIT, która zapewniałaby zaangażowanie sektora prywatnego poprzez minimalizację ryzyka. Związki ZIT, w których system decyzyjny jest rozproszony i nieprzewidywalny mogą w praktyce stanowić barierę dla sektora prywatnego, włącznie z całkowitym brakiem zaangażowania;
- zaplanowanie projektów w ujęciu zintegrowanym – nie tylko terytorialnie, ale kompleksowo łączących cele rozwojowe, finansowanie publiczne i prywatne, posiadających sekwencyjny plan inwestycji, identyfikujący role interesariuszy, potencjalne ryzyka i sposoby ich mitygacji;
- zaplanowanie systemowych konsultacji środowiska biznesu w zakresie wspieranych projektów na etapie wdrażania ZIT.

Jak przy innych instrumentach wsparcia realizowanych z EFSI 2014-2020, należy mieć na uwadze, aby fundusze wdrażane w ZIT nie zaburzały konkurencji na rynku i były zgodne z zasadami, na jakich środki są Polsce przekazywane. W szczególności nie powinny one wypierać inwestycji prywatnych, ani konkurować ze wsparciem z innych dostępnych źródeł finansowania, w tym z funduszy spójności na poziomie regionalnym i krajowym (konieczność oparcia instrumentów wsparcia na analizach ex-ante, szczególnie w zakresie obszarów mających potencjał finansowania zwrotnego).

Henryka Bochniarz
Prezydent Konfederacji Lewiatan